Erling Lae
Tidligere byrådsleder i Oslo

Misnøyens omsorg

Det er utfordringer i eldreomsorgen.

Jeg var på et debattmøte. Salen var full. Møtet var det siste i en serie og skulle dreie seg om hvordan vi kunne «friskmelde» eldreomsorgen. Jeg fikk derfor beskjed om at paneldeltakerne skulle fortelle positive ting og beskrive lyset i tunnelen.

Det var uvant. Og for å være ærlig: Det ble ikke særlig vellykket.

Folk var aldeles ikke kommet for å høre om hva som var bra eller om problemenes løsning. De var kommet for å fortelle hvor ille det var, peke anklagende på panelet, som skulle nikke ydmykt og helst innrømme at det i grunnen var verre. Troen på en bedre fremtid ville fratatt de fremmøtte den dypere mening med møtet. Det var heller ingen stemning for å høre om vellykkede tiltak som brukervalg i hjemmetjenestene, «vern for eldre»-sentre og nye boliger med pleie- og omsorg.

Jeg hadde tenkt å fortelle at vi for en del år siden hadde 750 eldre i sykehjemskø i Oslo, mens vi akkurat nå har 16 ledige plasser. Det ville nok bli oppfattet som utenomsnakk. Derfor droppet jeg det.

Egentlig var ikke dette møtet annerledes enn andre debattmøter om temaet for hvert valg. Den eneste forskjellen måtte være at de inviterte politikerne uteble, siden stortingsvalget var over. Om snaut to år kommer de løpende.

Men hva så?

For det første gir slike misnøyens debattmøter et fortegnet bilde av virkeligheten. Men verre er at pessimismen og problembeskrivelsen kan bli selvoppfyllende hvis elendighetsbeskrivelsen undergraver tilliten til de offentlige helse- og omsorgstjenestene. Jeg er sikker på at verken Fagforbundet, Sykepleierforbundet eller Legeforbundet ønsker dette.

Visst er det uløste utfordringer i eldreomsorgen. De er store. Men det er påfallende hvor ulikt vi argumenterer når vi drøfter skole spørsmål og når vi snakker om tjenester til eldre, i alle fall i Oslo.

Vi fremhever de gode resultatene i oslo-skolen, og vi forteller om hvem som lykkes og hvorfor de gjør det. I eldreomsorgen gjør vi det motsatte. Vi fremhever alt som er galt. På møtet satt jeg for øvrig og nikket medfølelse til en i salen som fortalte at en pårørende etter tre måneder ennå ikke hadde fått tilsendt hjelpemidlene fra Hjelpemiddelsentralen. Da jeg kom hjem, lurte jeg på hva som hadde skjedd hvis jeg sa det var mulig å hente hjelpemidlene selv. Det hadde neppe vært særlig lurt. Avstandene i Oslo er jo så store.

Men la meg ikke bare harselere. Hvordan vi behandler mennesker som er avhengige av andres hjelp, forteller mye om holdningene både i samfunnet og blant oss politikere. Men alt handler likevel ikke om penger her heller.

Vi må greie å rekruttere flere ansatte med medisinsk og sykepleiefaglig utdanning. Kanskje er dette den aller største utfordringen nå. Spørsmålet er hvordan skal vi greie det når alle som søker utdanning får høre hvor ille det er i kommuneomsorg og kommunehelsetjeneste.

Vi behøver ikke være store spåmenn for å se at vi om noen tiår vil ha to formidable utfordringer. Den ene er å rekruttere nok fagfolk når andelen eldre vil være langt større enn nå. Det andre vil være å ha nok ressurser, ikke bare til eldreomsorgen, men til tjenester for den øvrige befolkningen.

Hva kan vi gjøre på kort sikt? La oss satse på flere ting samtidig: Det har vært en formidabel ressursvekst i spesialisthelsetjenestene. Nå må turen komme til kommunenes helse- og omsorgstjenester. Det er fornuftig å gi hjelp til flest mulig der de bor.

Og skal kommunene greie å holde på nøkkelpersonell og rekruttere flere, må det være mulig å avansere både faglig og lønnsmessig i kommunene. Derfor kan en solid kompetansepott kan være nyttig.

På møtet jeg var, argumenterte mange som om eldreomsorg og sykehjem var ett og det samme. Visst er det behov for flere sykehjemsplasser, men målet er da ikke å komme på sykehjem? Målet er å unngå det. Derfor må rehabilitering og opptrening etter sykehusopphold være minst like viktig. Og derfor burde ikke landets statsminister snakke om sykehjemsplasser som om dette er veien til lykken for alle landets eldre.

I min hjemby vil det komme en større utbygging av tilbudet som kalles Omsorg+, et boligtilbud som gir større trygghet enn hjemmebasert omsorg, men uten å være et institusjonstilbud. Mange ville trives bedre her enn på institusjon eller i ensomheten i den gamle boligen.

Mye annet kunne være nevnt i en debatt som ofte blir smalsporet, men la meg vende tilbake til utgangspunktet: Misnøyen med tilbudet slik det i dag er, eller rettere – slik mange tror det er.

Gjennom en årrekke har Oslo kommune undersøkt kvaliteten på tjenestene og hva brukere, pårørende, ansatte og den øvrige befolkningen synes om dem.

Enten man tror det eller ei, så er beboere på sykehjem svært tilfreds – mer enn noen gang før. Og resultatet er slett ikke dårlig blant de ansatte eller de pårørende heller. Men den øvrige befolkningen? Å, nei. De mener tilbudet er riktig ille og verre enn før. Hvem har skylden for dette? Politikerne? De ansattes organisasjoner?

La oss ta det positivt. Det må være et godt grunnlag for å bedre tilliten til tjenestene når de allerede er bedre enn de fleste tror.

I neste nummer:

- Hjernen og følelser
- Kromosomfeil og DNA-matriser
- Cannabisbruk
- Pilonidal sykdom
- Sykehusfusjoner
- Leddproteser